

**Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych
dla Gminy Barciany na lata 2016 – 2025**

Barciany, grudzień 2016

SPIS TREŚCI

Wstęp

I. Charakterystyka Gminy Barciany

II. Diagnoza problemów społecznych

1. Sytuacja demograficzna

2. Pomoc społeczna i polityka prorodzinna

2.1. Rodziny objęte wsparciem w zakresie pomocy społecznej

2.2. Rodziny objęte wsparciem w zakresie świadczeń rodzinnych

2.3. Rodziny objęte wsparciem w zakresie funduszu alimentacyjnego

2.4. Rodziny objęte wsparciem w zakresie dodatków mieszkaniowych

3. Wspieranie rodzin

3.1. Asystent rodziny

3.2. Koszty pobytu w pieczy zastępczej

4. Uzależnienia

5. Opieka nad dziećmi i młodzieżą

6. Osoby niepełnosprawne

7. Osoby starsze

8. Edukacja

9. Przemoc w rodzinie

10. Kultura

11. Ochrona zdrowia

12. Bezpieczeństwo publiczne

III. Analiza SWOT

IV. Adresaci strategii

V. Cele strategii

1. Wzmacnianie trwałości rodziny i przeciwdziałanie negatywnym zjawiskom dezorganizującym życie rodzinne

2. Wsparcie osób starszych, niepełnosprawnych i przewlekle chorych

3. Rozwiązywanie problemów uzależnień i przemocy w rodzinie

4. Zmniejszanie bezrobocia, ubóstwa i wykluczenia społecznego

VI. Źródła i ramy finansowe działań przewidzianych do realizacji w ramach strategii

VII. Monitoring i ewaluacja

WSTĘP

Zadaniem pomocy społecznej według ustawy o pomocy społecznej jest zapobieganie powstawaniu oraz przewyciężenie trudnych sytuacji życiowych osób i rodzin, poprzez podejmowanie działań zmierzających do życiowego usamodzielnienia się osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem.

Obowiązek opracowania i realizowania Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych nakłada na gminy art.17 ust.1 ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r. (Dz. U. z 2015 r., poz. 163 ze zm.) jak również z powodu zakończenia terminu obowiązującej strategii.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych stanowić będzie podstawę do realizacji działań umożliwiających szybką i skuteczną pomoc w rozwiązywaniu problemów społecznych. Przyczyni się do podniesienia świadomości mieszkańców gminy na temat przyczyn i skutków powstawania oraz możliwości przeciwdziałania negatywnym zjawiskom społecznym.

Strategia stanowi materiał wyjściowy do opracowania programów i projektów pomocy społecznej. Skuteczność wyznaczonych w niej działań jest uzależniona od posiadanych i pozyskanych przez gminę środków finansowych oraz aktywnej i skoordynowanej współpracy przedstawicieli administracji samorządowej i partnerów społecznych.

Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Barciany wskazuje kluczowe problemy z zakresu polityki społecznej, jakie na co dzień dotyczą mieszkańców, ich niezaspokojone potrzeby, określa kierunki działań na rzecz niwelowania zjawisk społecznie niepożądanych, dolegliwych, negatywnych oraz zajmuje się tworzeniem mechanizmów wzmacniających efektywność dokonywanych zmian. Jej podstawową częścią jest diagnoza problemów społecznych opracowana na podstawie analizy danych wtórnych będących w posiadaniu Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Barcianach, Powiatowego Urzędu Pracy w Kętrzynie, Urzędu Gminy w Barcianach, Głównego Urzędu Statystycznego i innych instytucji zajmujących się tematyką szeroko rozumianej problematyki społecznej. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych jest zgodna z podstawowymi zasadami współżycia społecznego, a w szczególności z zasadą pomocniczości. Pojęcie pomocniczości oznacza, że struktury wyższe np.: organy władzy nie powinny wyręczać osób, rodzin, grup społecznych w tym, w czym mogą same sobie poradzić. Strategia jest dokumentem otwartym, podlegającym ewaluacji i monitoringowi. Powinna umożliwić wybór priorytetów i właściwy podział środków budżetowych na realizację zadań z zakresu polityki społecznej.

Ramy czasowe dokumentu zostały określone na lata 2016 – 2025. Zasadność wyboru takiego okresu czasowego dla powyższego dokumentu potwierdza okres czasowy obowiązywania nowej edycji programów pomocowych Unii Europejskiej. Jako element żywy strategia będzie podlegać ciągłym zmianom – będą pojawiać się nowe, ważne cele a część z przedstawionych w dokumencie celów straci swoją aktualność. Ten ciągły proces zmian jest jak najbardziej pożądanym, ponieważ będzie on miernikiem działań i dążeń lokalnej społeczności. Strategia jest, więc instrumentem umożliwiającym podejmowanie decyzji zarówno w najbliższym okresie jak i w odległej perspektywie.

PROCEDURA TWORZENIA GMINNEJ STRATEGII ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

1. Podstawa prawna opracowania

Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych została opracowana w oparciu o zapisy następujących aktów prawnych:

1. Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997r. (Dz. U. Nr 78, poz. 483). Konstytucja jako ustawa zasadnicza określa podstawowe prawa i obowiązki każdego obywatela.
2. Ustawy z dnia 8 marca 1990r. o samorządzie gminnym (j.t. Dz. U. z 2016r. Poz. 446 z późn. zm.). Ustawa ta jest najważniejszym dokumentem określającym zadania gminy, jako podstawowego szczebla administracji samorządowej.
3. Ustawy z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej (j.t. Dz. U. z 2015r. poz. 163 z późn. zm.). Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Pomoc społeczna wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka. Za realizację zadań z zakresu pomocy społecznej na terenie gminy odpowiedzialny jest Ośrodek Pomocy Społecznej.

4. Ustawy z dnia 28 listopada 2003r. o świadczeniach rodzinnych (j.t. Dz.U. z 2016r. poz. 1518 z późn. zm.). Na podstawie tej ustawy udzielane jest wsparcie dla rodzin których dochód jest niższy niż próg wsparcia dochodowego rodziny.

5. Ustawy z dnia 20 kwietnia 2004r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (j.t. Dz. U. z 2016r. poz. 645 z późn. zm.). Ustawa określa zadania państwa w zakresie promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia oraz aktywizacji zawodowej.

Szczególne znaczenie z punktu realizacji gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych będą miały zapisy dotyczące działań prowadzących przy współpracy samorządu powiatowego i gminnego w zakresie aktywizacji społecznozawodowej osób bezrobotnych w ramach realizacji kontraktów socjalnych, prac społecznie użytecznych oraz Programu Aktywizacja i Integracja.

6. Ustawy o zatrudnieniu socjalnym z dnia 13 marca 2003r. (t.j: Dz. U. Z 2016r., poz. 1828 z późn. zm.). Określa ona zasady zatrudnienia socjalnego. Ustawa o zatrudnieniu socjalnym stwarza szansę na powrót do społeczeństwa osobom, które z różnych powodów znalazły się na marginesie życia społecznego. Wychodzi również naprzeciw postulatom organizacji pozarządowych, które oczekują od państwa większego zaangażowania w aktywizację i edukację środowisk dotkniętych długotrwałym bezrobociem.

7. Ustawy z dnia 27 sierpnia 1997r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych (j.t. Dz. U. z 2011r. Nr 127, poz. 721 z późn. zm.) – ustawa dotyczy osób, których stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza bądź uniemożliwia wypełnianie ról społecznych (niepełnosprawnych).

8. Ustawy z dnia 19 sierpnia 1994r. o ochronie zdrowia psychicznego (j.t. Dz. U. z 2016r, poz. 546 z późn. zm.). Ustawa stanowi, że zdrowie psychiczne jest fundamentalnym dobrem osób, w tym każdego człowieka, a ochrona praw osób z zaburzeniami psychicznymi należy do obowiązków państwa.

9. Ustawy z dnia 26 października 1982r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (j.t. Dz. U. z 2016r. Poz. 487 z późn. zm.). Ustawa ta uznając życie obywateli w trzeźwości za niezbędny warunek moralnego i materialnego dobra Narodu.

10. Ustawa z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu narkomanii (j.t. Dz. U. z 2016r. poz. 224 z późn. zm.). Zgodnie z zapisami ustawy przeciwdziałanie narkomanii realizuje się przez odpowiednie kształtowanie polityki społecznej, gospodarczej, oświatowo-wychowawczej i zdrowotnej.

11. Ustawy z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (j.t. Dz. U. z 2015r., poz. 1390 z późn. zm.). Ustawa stanowi, że „władze publiczne mają obowiązek zapewnić wszystkim obywatelom równe traktowanie i poszanowanie ich praw i wolności”.

12. Ustawy z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (j.t. Dz. U. z 2016r. poz. 575 z późn. zm.). Ustawa daje podstawę prawną do tworzenia spójnego systemu wspierania rodziny w środowisku.

13. Ustawy z dnia 24 kwietnia 2003r. o pożytku publicznym i o wolontariacie (j.t. Dz. U. z 2016r. poz. 1817 z późn. zm.). Ustawa ta wprowadza nowe rozwiązania dotyczące podstawowych dziedzin działalności organizacji pozarządowych w Polsce.

Uwarunkowania programowe Strategii pozostają w zgodności z dokumentami strategicznymi i programowymi, które opracowano na szczeblu europejskim, krajowym, wojewódzkim, powiatowym i gminnym. Należą do nich:

1. Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu. - Polska 2030 – Trzecia fala nowoczesności Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju.

2. Strategia Rozwoju Kraju 2020 – Aktywne społeczeństwo, konkurencyjna gospodarka, sprawne państwo.

3. Umowa Partnerstwa – Programowanie perspektywy finansowej 2014 – 2020. Umowa Partnerstwa jest dokumentem określającym strategię interwencji funduszy europejskich w ramach trzech polityk unijnych: polityki spójności, wspólnej polityki rolnej i wspólnej polityki rybołówstwa w Polsce w latach 2014 – 2020.

4. Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu 2020. Nowy wymiar aktywnej integracji (MP 2014 poz. 787). Jest to pierwszy strategiczny program w Polsce, który zawiera kompleksowe działania nakierowane na trwałe zmniejszenie liczby osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym.

5. Krajowe Programy Operacyjne:

1) Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014-2020 Stworzona przez Komisję Europejską Umowa Partnerstwa, określa główne kierunki wsparcia w ramach Polityki Spójności 2014-2020,

2) Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020

3) Inteligentny Rozwój 2014-2020

4) Polska Cyfrowa 2014-2020

Ponadto dokumenty strategiczne z zakresu zabezpieczenia społecznego o zasięgu wojewódzkim: Strategia Polityki Społecznej Województwa Warmińsko – Mazurskiego do 2020 roku, Zaktualizowana Strategia Zatrudnienia i Rozwoju Zasobów Ludzkich w Województwie Warmińsko – Mazurskim do 2025 roku, Wojewódzki Program Rozwoju Ekonomii Społecznej Warmia i Mazury 2015-2020.

I. CHARAKTERYSTYKA GMINY BARCIANY

Gmina Barciany położona jest w północno-wschodniej części województwa warmińsko-mazurskiego, w powiecie kętrzyńskim. W większości obszar gminy obejmuje Równina Sępopolska, stanowiąca część Niziny Staropruskiej, tylko niewielka południowa część gminy leży w zasięgu Krainy Wielkich Jezior Mazurskich. Gmina obejmuje obszar 293,6 km² i liczy 6341 mieszkańców. Obszar gminy w całości należy do dorzecza Pregocy.

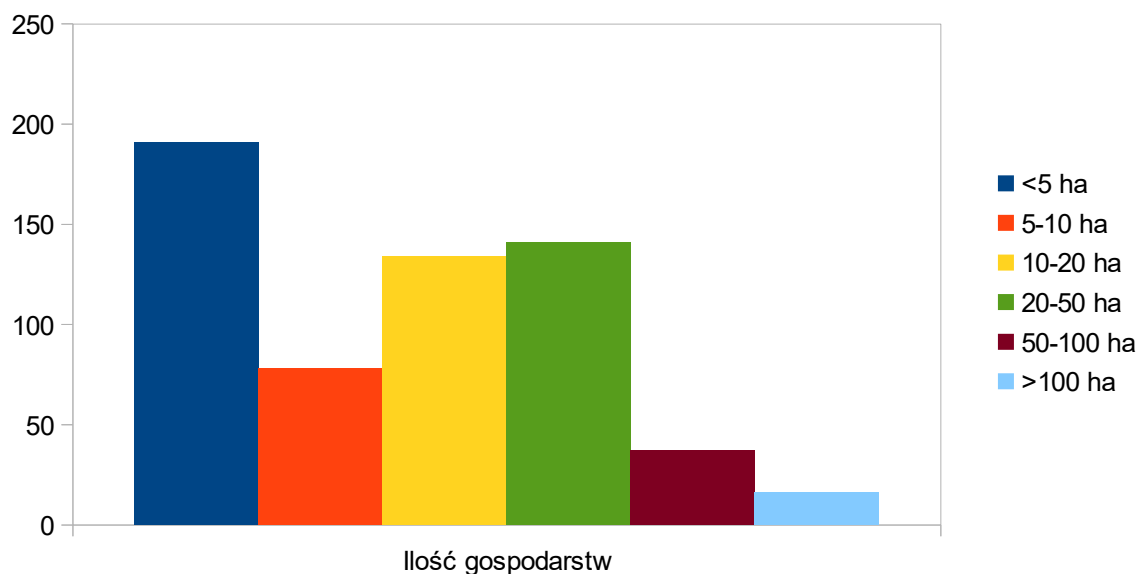
W północno-wschodniej części gminy, w pobliżu wsi Mołtajny, znajduje się jedno z większych zbiorników wodnych - jezioro Arklickie z wyspą, na której znajdowała się osada pruska. Pozostałe zbiorniki wodne to tzw. „oczka wodne”, występujące w dużej ilości na terenie całej gminy. Na południe i wschód od jeziora Arklickiego znajdują się niewielkie obszary podmokłe (bagna).

Gmina Barciany sąsiaduje :

- od północy granica gminy stanowi jednocześnie granicę państwa; sąsiadem po stronie rosyjskiej jest Rejon Prawdinskij,
- od wschodu z gminą Srokowo,
- od południa z gminą Kętrzyn,
- od zachodu z gminami Korsze i Sępopol.

Wykres 1: Struktura wielkościowa gospodarstw indywidualnych na terenie gminy Barciany

Wyszczególnienie	<5 ha	5-10 ha	10-20 ha	20-50 ha	50-100 ha	>100 ha
<5 ha						
Ilość gospodarstw	191	78	134	141	37	16

Źródło: Dane Gminy Barciany na dzień 31.12.2015 rok

W skład gminy wchodzi 73 miejscowości posiadające nazwy, które zgrupowane są w 23 sołectwach. Jednak niektóre z nich nie są już zamieszkałe, tworzą jedynie tzw. „punkty fizjograficzne”.

Osadnictwo wiejskie jest mocno zróżnicowane zarówno pod względem wielkości jak i wyposażenia usługowego. Głównym ośrodkiem administracyjnym i gospodarczym gminy jest wieś Barciany, zajmująca powierzchnię 400 ha, licząca 952 mieszkańców.

W obecnym kształcie gmina istnieje od 1977 roku. W rejestrze Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków znajduje się łącznie 35 obiektów z terenu gminy, w tym 6 kościołów, 8 parków, 5 pałaców, 3 grodziska, zamek oraz dwór.

II. Diagnoza problemów społecznych.

1. Sytuacja demograficzna

Od początku lat 90 - tych liczba ludności gminy stale maleje. Przyczyną niekorzystnego zjawiska demograficznego jest malejąca liczba urodzeń.

Według danych z Urzędu Gminy Barciany na dzień 31.12.2015r. obszar gminy zamieszkiwało 6341 osób.

Jedynie 952 osoby (blisko 15% ogółu ludności zamieszkującej) to mieszkańcy miejscowości Barciany, głównego ośrodka gminy.

Tabela 1. Urodzenia i zgony w gminie Barciany w latach 2013-2015

Wyszczególnienie	2013	2014	2015
Urodzenia	53	62	51
Zgony	76	84	81

Tabela 2: Ludność Gminy Barciany według miejscowości i płci na dzień 31.12.2015 r.

Miejscowość	Mężczyźni	Kobiety	Razem
Aptynty	95	72	167
Arklity	35	31	66
Asuny	36	32	68
Błędowo	21	31	52
Barciany	483	469	952
Bobrowo	47	54	101
Cacki	11	5	16
Czaczek	20	21	41
Dębiany	47	35	82
Dobrzykowo	3	4	7
Drogosze	233	264	497
Duje	25	18	43
Frączkowo	128	89	217
Garbnik	28	25	53
Garbno	12	18	30
Gesiniec Wielki	9	12	21
Gęsie Góry	73	95	168
Gęsiki	41	50	91
Glinka	1	1	2
Główczyno	22	17	39

Górki	0	3	3
Gradowo	4	2	6
Gumniska	9	7	16
Kapławki	14	18	32
Kiemławki Małe	34	21	55
Kolwiny	42	34	76
Kiemławki Wielkie	36	37	73
Kotki	13	9	22
Koskajmy	0	0	0
Krelikiejmy	50	67	117
Krymławki	28	29	57
Krzeczewo	12	15	27
Kudwiny	9	9	18
Maciejki	26	25	51
Markławka	41	39	80
Markuzy	24	27	51
Michałkowo	22	32	54
Modgarby	45	35	80
Mołtajny	282	341	623
Momajny	42	42	84
Moruny	25	18	43
Niedziałki	4	9	13
Niedziały	55	61	116
Ogródki	88	67	155
Pieszewo	2	3	5
Pastwiska	10	10	20
Piskorze	17	13	30
Podławki	75	62	137
Radosze	98	74	172
Rodele	89	82	171
Rowy	7	7	14
Ruta	8	8	16
Rutka	3	5	8
Rzymek	6	4	10
Silginy	44	39	83
Skandawa	83	76	159
Skierki	100	90	190
Skoczewo	13	12	25
Sławosze	17	10	27
Solkieniki	30	33	63
Staniszewo	11	12	23
Stary Dwór Barciański	68	65	133
Suchawa	59	66	125
Szaty Wielkie	10	8	18
Święty Kamień	33	27	60
Taborzec	12	12	24
Wielewo	33	21	56
Wilkowo Małe	30	26	54
Winda	90	91	181
Zalewska Góra	2	2	4
Razem	3224	3117	6341

Tabela 3.: Charakterystyka ludności Gminy Barciany według wieku i płci

Wiek w latach	Kobiety	Mężczyźni
0-3	94	91
pow. 3 do 5	69	79
pow. 5 do 10	164	202
pow. 10 do 13	92	117
pow. 13 do 15	70	78
pow. 15 do 18	98	117
pow. 18 do 30	565	653
590		
pow. 30 do 40	445	512
pow. 40 do 50	356	405
pow. 50 do 60	452	514
pow. 60 do 70	332	304
pow. 70 do 80	210	114
pow. 80	170	38

2. Pomoc społeczna i polityka prorodzinna

Realizacją zadań z zakresu pomocy społecznej w gminie Barciany zajmuje się Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. Zgodnie z zdaniami określonymi w ustawie o pomocy społecznej, podejmowane są działania nakierowane na udzielanie osobom różnych form wsparcia, pozwalających na przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych. Poza tym Ośrodek realizuje zadania w zakresie dodatków mieszkaniowych, energetycznych, funduszu alimentacyjnego oraz w zakresie świadczeń rodzinnych.

Zadaniem Ośrodka Pomocy Społecznej prócz pomocy finansowej i rzeczowej jest również integracja społeczeństwa, jego aktywizacja zawodowa. Polski model rozwiązywania problemów alkoholowych zakłada, iż większość kompetencji i zadań jest zlokalizowanych na poziomie samorządu gminy, która na mocy ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi uzyskała kompetencje do rozwiązywania problemów alkoholowych, a na mocy ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii kompetencje do przeciwdziałania narkomanii w społeczności lokalnej. To właśnie gmina ma przedsięwziąć środki zaradcze oraz naprawcze skierowane do lokalnej społeczności, aby zapobiegać i minimalizować skutki alkoholizmu i narkomanii. Po kilku latach funkcjonowania znowelizowanej ustawy i realizowania kolejnych programów profilaktyki nadszedł czas na zmiany ku lepszym rozwiązaniom, które miejmy nadzieję będą bardziej skuteczne. Co roku uchwalany jest zatem Gminny Program Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałaniu Narkomanii.

2.1. Rodziny objęte wsparciem w zakresie pomocy społecznej.

Tabela 4

Rok	Liczba rodzin	Liczba osób
2013	734	2003
2014	672	1873
2015	595	1639

Źródło: GOPS w Barcianach

Z analizy zestawienia wynika iż liczba klientów pomocy społecznej ma tendencje zniżkową. W związku z tym, iż większość mieszkańców całe życie pracowała w PGR, ich kwalifikacje są niedostosowane do potrzeb lokalnego rynku pracy. Ograniczone zasoby finansowe uniemożliwiają podnoszenie kwalifikacji zawodowych. Zjawisko długotrwałego

bezrobocia przyczynia się do marginalizacji społecznej, a co za tym idzie do nieporadności życiowej. Może to objawić się degradacją postaw wobec pracy, a w końcu do zaprzestania poszukiwania jej. Dlatego też ok. 40% mieszkańców gminy korzysta z pomocy GOPS. Osoby, które uświadomiły sobie, że nie potrafią zapewnić rodzinie godnego życia są narażone na obniżenie poczucia własnej wartości, a to może doprowadzić do chorób psychicznych, ucieczki w alkoholizm, narkotyki czy samobójstwa. Ta nieporadność życiowa stała się powodem otrzymywania pomocy GOPS. Pracownicy GOPS doświadczają w rodzinach objętych pomocą wyuczonej bezradności, która jest przekazywana z pokolenia na pokolenie.

Tabela 5 Powody przyznania pomocy stan na 31.12.2015r.

Powód trudnej sytuacji życiowej	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
Ubóstwo	360	960
Sieroctwo	0	0
Bezdomność	6	12
Potrzeba ochrony macierzyństwa	64	327
Bezrobocie	472	1.383
Niepełnosprawność	148	368
Długotrwała lub ciężka choroba	69	164
Bezradność w sprawach opiek-wych i prowadzenia gospodarstwa domowego – ogółem	55	224
w tym:		
1. rodziny niepełne	42	152
2. rodziny wielodzietne	17	96
Alkoholizm	11	23
Trudność w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego	13	16

Źródło: GOPS w Barcianach

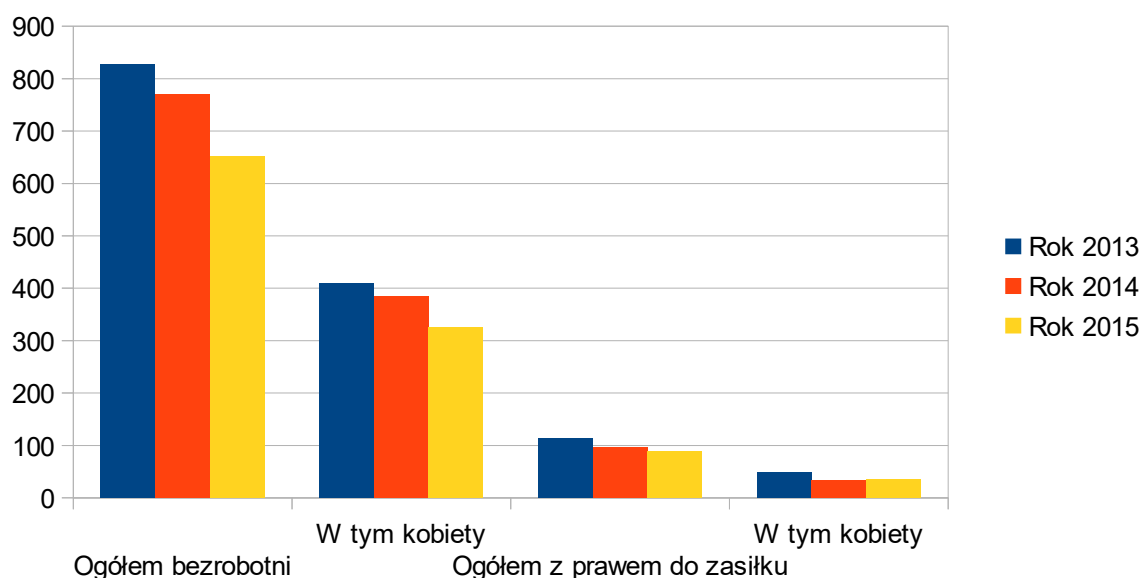
Po 1990 r. wystąpiło silne zjawisko masowego bezrobocia, stając się jednym z najtrudniejszych problemów społeczno – gospodarczych tego regionu.

Główną przyczyną tego zjawiska było uproszczenie produkcji rolnej. Przy prywatyzacji gospodarstw państwowych i powiększaniu ich powierzchni następowała likwidacja produkcji zwierzęcej. Ponadto całkowita likwidacja nielicznych zakładów

przetwórczych spowodowała, że gmina Barciany jest głównie „eksporterem” surowców rolnych (rzeźnie, masarnia, suszarnie, mieszalnie pasz itp.).

Zarówno w Barcianach, jak i pozostałych terenach gminy brakuje miejsc pracy. Ilość bezrobotnych w gminie na dzień 31.12.2015r wynosiła 651 osób, w tym bez prawa do zasiłku - 561 osób. Zaledwie 90 zarejestrowanych bezrobotnych dysponowało prawem do zasiłku.

Wykres 2: Charakterystyka bezrobocia na terenie gminy Barciany w latach 2013-2015

Wyszczególnienie	2013	2014	2015
Ogółem bezrobotni	828	770	651
W tym kobiety	410	385	325
Ogółem z prawem do zasiłku	114	96	90
W tym kobiety	49	34	35

Źródło: Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Kętrzynie za lata 2013-2015

Tabela 6 Typ rodzin objętych pomocą społeczną

Wyszczególnienie	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
Rodziny ogółem	678	1.770
o liczbie osób w rodzinie:		
1	248	248
2	110	220
3	124	372
4	107	428
5	54	270
6 i więcej	35	232
Rodziny z dziećmi ogółem	294	1.185
o liczbie dzieci:		
1	121	389
2	100	393
3	48	239
4	17	103
5	5	35
6	2	17
7 i więcej	1	9
Rodziny niepełne ogółem	86	287
o liczbie dzieci:		
1	38	99
2	30	98
3	10	41
4 i więcej	8	49
Rodziny emerytów i rencistów ogółem	99	226
o liczbie osób:		
1	30	30
2	35	70
3	19	57
4 i więcej	15	69

Źródło: GOPS Barciany

Z analizy danych wynika, iż w 2015 roku ze wsparcia pomocy społecznej najczęściej skorzystało rodzin z gospodarstwem jednoosobowym i z jednym dzieckiem.

2.2. Rodziny objęte wsparciem w zakresie świadczeń rodzinnych

Tabela 7

Rok	Liczba rodzin
2013	694
2014	677
2015	615

Analizując sprawozdawczość zauważamy tendencję malejącą rodzin objętych wsparciem w zakresie świadczeń rodzinnych.

2.3. Rodziny objęte wsparciem w zakresie funduszu alimentacyjnego

Tabela 8

Rok	Liczba rodzin
2013	86
2014	88
2015	93

Analizując sprawozdawczość zauważamy tendencję wzrostową rodzin objętych wsparciem w zakresie funduszu alimentacyjnego.

2.4. Dodatki mieszkaniowe

Dodatek mieszkaniowy jest formą pomocy dla osób, które nie są w stanie pokryć kosztów związanych z utrzymaniem mieszkania. Umożliwia opłacenie czynszu oraz innych wydatków mieszkaniowych.

Tabela 9 Kwoty wypłaconych dodatków mieszkaniowych w latach 2013-2015

Rok	Liczba rodzin	kwota
2013	242	304.443,99 zł
2014	356	301.245,28 zł
2015	315	267.779,08 zł

3. Wspieranie rodzin

Ustawa z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodzin i systemie pieczy zastępczej (t.j.: Dz.U. z 2016r., poz. 575 z późn. zm.) nakłada na samorządy lokalne odpowiedzialność za tworzenie i funkcjonowanie lokalnego systemu opieki nad dzieckiem i rodziną. Skuteczna pomoc okazywana rodzinie przeżywającej trudności w opiekowaniu się i wychowywaniu dzieci,

a także skuteczna ochrona dzieci oraz pomoc może być osiągnięta poprzez współpracę wszystkich osób, instytucji oraz organizacji pracujących z dziećmi i rodzicami.

3.1. Asystent rodziny

Zadaniem asystenta rodziny jest przez pewien czas wspieranie rodziny, aby ta w przyszłości samodzielnie potrafiła pokonywać trudności życiowe, zwłaszcza dotyczące opieki i wychowania dzieci. Na dzień 31.12.2015r. asystenturą było objętych 11 rodzin.

Tabela 10

Rok	Liczba rodzin	Liczba dzieci w rodzinach
2013	0	0
2014	4	10
2015	11	35

3.2. Koszty pobytu w pieczy zastępczej

Organizowanie opieki w rodzinnej pieczy zastępczej realizowane jest zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Dzieci i młodzież pozbawiona właściwej opieki ze strony rodziców umieszczana jest w rodzinach zastępczych oraz placówkach opiekuńczo-wychowawczych.

Na dzień 31 grudnia 2015r. w pieczy zastępczej przebywało dwoje dzieci.

4. Uzależnienia (alkoholizm, narkomania, nikotynizm)

Analiza lokalnych zagrożeń w gminie Barciany pozwala stwierdzić, iż najbardziej palącymi problemami w gminie - według jej mieszkańców – są bezrobocie, zubożenie i alkoholizm , które pociągają za sobą szereg innych problemów społecznych.

Analiza wyników badań ankietowych przeprowadzonych wśród badanych dorosłych mieszkańców gminy dotyczących spożywania alkoholu wskazuje, że alkohol jest obecny w ich życiu i to dość często. Werbalizowana przez mieszkańców percepcja problemów alkoholowych pozwala stwierdzić, że jest to spory problem środowiska lokalnego, traktowany przez większość mieszkańców jako poważny. Badani dostrzegają nie zawsze właściwe wzorce zachowań związanych z alkoholem środowisku lokalnym, a część z nich czuje się zagrożona w swoim bezpieczeństwie ze strony osób pijących alkohol.

Trudno jednoznacznie ocenić deklaracje dorosłych mieszkańców gminy dotyczące kontaktu z narkotykami. Na skali znaczących problemów w gminie narkomania zajmowała stosunkowo niską pozycję. Jednak wielu, spośród badanych dorosłych mieszkańców gminy, zna osoby używające narkotyki oraz ma źródła dostępu do narkotyków.

Aspektem wymagającym zainteresowania jest fakt potencjalnych „nieszczelnych granic” sprzedaży alkoholu nieletnim. Młodzi ludzie, uczniowie szkół w gminie przyznają, iż kupienie alkoholu czy papierosów nie stanowi dla nich dużego problemu. Tymczasem, w myśl ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, sprzedaż alkoholu w wypadkach kiedy jest to zabronione, a więc między innymi osobom nieletnim, może skutkować dla sprzedawcy i osoby nadzorującej jego pracę karą grzywny, cofnięciem dla przedsiębiorcy zezwolenia na sprzedaż alkoholu, przepadkiem posiadanego alkoholu a także zakazem prowadzenia działalności gospodarczej polegającej na sprzedaży lub podawaniu napojów alkoholowych (art. 43 ustawy).

W obszarze profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych w gminie należy zwrócić uwagę na środowisko szkolne. Niemały odsetek badanej młodzieży szkolnej deklaruje osobiste spożywanie alkoholu i palenie papierosów, a ich deklaracje dotyczące znajomości palących i pijących rówieśników również zdają się wskazywać, iż nie są to zjawiska marginalne w środowisku szkolnym gminy. Niezbędna więc wydaje się kontynuacja działań profilaktycznych ukierunkowanych na dzieci i młodzież gminnych szkół.

Również problem przemocy rówieśniczej w szkole wymaga dalszej realizacji działań profilaktycznych. Wprawdzie uczniowie wysoko oceniają swoje bezpieczeństwo w szkole, ale

z aktami przemocy rówieśniczej spotykają się dosyć często. Ważne, by rozwijać u uczniów inne, niż z użyciem przemocy, sposoby radzenia sobie w sytuacjach konfliktu.

Należy więc kontynuować projekty skupiające się na profilaktyce problemów alkoholowych i przemocy, ukierunkowane na dzieci i młodzież w gminie, cenne jest także szerokie włączanie w ich realizację rodziców uczniów. Koniecznością jest kształtowanie kompetencji młodych ludzi w zakresie właściwych postaw wobec alkoholu, papierosów i narkotyków, a także kompetencji psychologicznych i osobowościowych, bowiem w badanej gminie młodzi ludzie próbują tych substancji zarówno z własnej inicjatywy, jak i ulegają presji znajomych. Gmina podejmuje już szereg działań profilaktycznych w środowisku szkolnym, wydaje się, że warto ich ofertę nadal poszerzać, ukierunkowując ją przede wszystkim na alkohol oraz palenie papierosów i kierując do młodszych klas młodzieży szkolnej. Niezbędnym działaniem jest egzekwowanie przestrzegania przepisów ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii, ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, oraz wszystkich przepisów normujących właściwe postawy i pożądane zachowania społeczne.

Konsekwentna realizacja Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych może przyczynić się do poprawy parametrów zachowań wobec alkoholu, papierosów i narkotyków zarówno dorosłych jak i nieletnich mieszkańców gminy.

W zakresie oceny poziomu rozpowszechnienia zjawiska picia alkoholu w środowisku lokalnym, mieszkańcy gminy skłaniają się ku stwierdzeniu, iż spożycie alkoholu jedynie nieznacznie się zmienia i mimo coraz powszechniejszej wiedzy na temat zagrożeń, jakie niesie ze sobą choroba alkoholowa, sposób używania alkoholu pozostaje ten sam.

Zdaniem 23% badanych, spożycie alkoholu zdecydowanie wzrosło na przestrzeni ostatnich dziesięciu lat, przy czym dotyczy to zarówno pijących dorosłych jak i młodych ludzi. 30% respondentów uważa, że sytuacja jest taka sama od wielu lat i nie dają się zauważyć żadne istotne zmiany w tym obszarze. Trzeba jednak zauważyć, że aż 47% respondentów uznało nawet, że spożycie alkoholu na przestrzeni ostatniej dekady zmalało znacznie.

Interesująca z punktu widzenia percepcji problemów alkoholowych w środowisku jest ocena mieszkańców pewnych szczególnych zjawisk społecznych związanych z piciem alkoholu. Należą do nich kulturowo warunkowane zjawiska takie jak: „załatwianie” różnych spraw „przez alkohol”, kultura picia alkoholu, oraz tzw. widoczność osób pijących w środowisku. Jak pokazują wyniki badań, duża część respondentów dostrzega pozytywne zmiany w obszarze tych zjawisk.

27% badanych zauważa, iż popularny kiedyś zwyczaj rozstrzygnięcia ważnych spraw z wykorzystaniem alkoholu tzw. „załatwianie” spraw przez alkohol jest coraz rzadziej realizowany. 28% badanych uważa, iż zjawisko to jest bardziej dostrzegalne niż przed laty, a 45% badanych jest zdania że sytuacja w tym zakresie jest taka sama od wielu lat, nie zmieniając się na lepsze ani gorsze.

Negatywnie badani mieszkańcy oceniają zmiany w zakresie kultury picia alkoholu. Spośród mieszkańców gminy 34% uważa, że kultura picia alkoholu poprawiła się w ostatnich latach w Polsce, a co za tym idzie, rzadziej zauważalne są takie zjawiska jak upijanie się oraz awantury po alkoholu. Pozostali - uważają wręcz przeciwnie – wskazując, iż kultura picia jest na tym samym lub niższym poziomie.

Zjawiskiem ciągle obecnym w środowisku jest, zdaniem badanych, widok osób pijących w miejscach publicznych. 42% uważa, że sytuacja w tym zakresie jest taka sama od wielu lat, nie zmieniając się na lepsze ani gorsze. 23% ocenia, że to zjawisko jest jeszcze bardziej dostrzegalne niż przed laty, chociaż 35% wysuwa tezę o poprawie stanu rzeczy w tym zakresie.

Podsumowując – należy stwierdzić, że mieszkańcy gminy uznają problemy związane z alkoholem za bardzo znaczące w ich środowisku, a sporo mieszkańców czuje bezpośrednio zagrożenie swojego bezpieczeństwa ze strony osób pijących. Część mieszkańców gminy dostrzega również obecność osób pijących w swoim środowisku i pozostawiającą wiele do życzenia „polską” kulturę picia.

Wyniki badań wskazują na to, że część mieszkańców gminy ulega stereotypom związanym z piwem alkoholowym. Spośród badanych 64% potwierdza fakt, iż alkohol zawarty w piwie jest tak samo szkodliwy jak ten zawarty w wódce i innych wyżej procentowych alkoholach. Przy tym 30% respondentów uważa alkohol w piwie za mniej szkodliwy niż w alkoholach wysokoprocentowych. Kolejne 6% nie ma zdania na ten temat. Jest to niepokojący wynik jeśli weźmiemy pod uwagę popularność piwa wśród mieszkańców gminy.

Mieszkańcy są dosyć radykalni w opiniach na temat dostępności alkoholu. 43% badanych przesunęłoby dolną granicę wiekową dostępności alkoholu do 21 roku życia. Większość badanych (91%) uważa, że alkohol jest towarem szczególnym, stąd dostęp do niego powinien być ograniczony i kontrolowany. Jedynie 9% mieszkańców uważa, że alkohol jest takim samym towarem jak każdy inny i powinien podlegać tylko regułom wolnego rynku. To niebezpieczne przekonanie – biorąc pod uwagę koszty, jakie niesie ze sobą nadużywanie tej substancji. Wydaje się, że od dorosłych mieszkańców gminy należałoby oczekiwać bardziej radykalnych postaw w tym zakresie.

Poziom nadużywania alkoholu wśród dzieci i młodzieży w Polsce daje powód do niepokoju. Jak podaje Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, do picia napojów alkoholowych przyznaje się ponad 92% uczniów III klas gimnazjalnych i ponad 96% uczniów II klas szkół średnich. Natomiast do upicia się w czasie ostatniego roku przyznało się niemal 50% piętnastolatków (58% chłopców i 40% dziewcząt) i ponad 65% siedemnastolatków (74% chłopców i 54% dziewcząt).¹

W gminie Barciany kontakt z alkoholem deklaruje średnio 38% uczniów. Okoliczności tego zdarzenia były podobne do inicjacji nikotynowej. Spośród uczniów, którzy przyznali się do kontaktu z alkoholem, największa część po raz pierwszy spróbowała alkoholu na wakacjach (62%). W dyskotecce/pubie po raz pierwszy piło alkohol 5% uczniów, na wagarach – 6%. Pozostali wskazywali na inne okoliczności inicjacji alkoholowej. Spośród tych, którzy pili już alkohol – większość (72%) wskazuje, iż do „pierwszego razu” nikt ich nie namawiał, a alkohol pili z własnej inicjatywy.

Jak wskazują wyniki badań, młodzi ludzie piją alkohol raczej okazjonalnie. Kilka razy w roku deklaruje spożycie alkoholu 70% pijących uczniów. Kilka razy w miesiącu sięga po alkohol 18% uczniów. Częściej niż raz w tygodniu deklaruje spożywanie alkoholu 9% pijących uczniów, kolejne 3% uczniów sięga po alkohol prawie codziennie.

Młodzi piją głównie dla towarzystwa (49%). 17% pijących uczniów przyznało że sięga po alkohol w chwilach smutku lub złości, 8% z przyzwyczajenia. Pozostali wskazali na inne, nie wymienione w badaniu, okoliczności.

Zdecydowanie najbardziej popularnym wśród młodzieży napojem jest piwo – 84% badanych uczniów wskazuje, iż właśnie po nie sięga najczęściej. Na drugim miejscu plasuje się wódka (9% pijących uczniów), a następnie drinki i wino. Cechy struktury spożycia alkoholu przez młodych ludzi w gminie Barciany przedstawia poniższy wykres.

Zdaniem 64% pijących uczniów, ich rodzice nie zdają sobie z tego sprawy, 8% uczniów przyznaje jednak że ich rodzice o alkoholu wiedzą i podejmują ten temat w rozmowach z nimi. Także 8% rodziców uczniów mimo domyślania się tego że ich dziecko pije alkohol, nie reaguje. 17% uczniów doświadcza surowych interwencji rodziców w związku z piciem alkoholu, a rodzice kolejnych 3% mimo świadomości tego że ich dziecko pije alkohol, nie interesuje się tym.

---

¹ Dane Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, www.parpa.pl

Warto zwrócić uwagę na stosunek uczniów do alkoholu jako „leku na problemy”. Niestety jedną ze strategii radzenia sobie ze stresem – mało konstruktywną – bywa sięganie po alkohol. Wśród badanych uczniów panują na ten temat różnorodne opinie.

Budujący jest fakt, że więcej niż co drugi badany (63%) uważa, że alkohol nie pomaga w sytuacji kryzysowej.

Zarazem jednak 12% uzależnia to od sytuacji.

Dodatkowo 6% stwierdza, wprost, że alkohol pomaga w trudnych sytuacjach.

Znaczny odsetek przyznaje, iż po prostu nie posiada wiedzy na ten temat (19%).

Młodzież także i tu wysoko ocenia swoją wiedzę na temat zdrowotnych konsekwencji picia alkoholu. Zdaniem 50% uczniów mają ogólną wiedzę na temat skutków picia a 30% deklaruje, że potrafi powiedzieć, jaki wpływ ma picie na poszczególne funkcje organizmu. Niemniej jednak 20% uczniów przyznaje, że nie zna zdrowotnych konsekwencji picia alkoholu.

Podobnie jak w przypadku dostępności papierosów – spora część młodych ludzi nie uważa alkoholu za towar dla nich niedostępny. Dla 32% uczniów kupno alkoholu jest bardzo trudne – wręcz niemożliwe – stąd nie warto nawet podejmować wysiłku, 12% uważa, iż jest to łatwe zadanie i nie wymaga szczególnych starań i znajomości. Opinie na ten temat prezentuje poniższy wykres.

Profilaktyka alkoholowa i nikotynowa w gminie powinna się koncentrować na utrzymaniu właściwych postaw wobec alkoholu tych uczniów, którzy obecnie nie piją oraz na zmianie postaw wobec alkoholu niemałej części młodych ludzi, którzy mają za sobą inicjację alkoholową i nikotynową. Ważną informacją jest to, że uczniowie piją i palą raczej okazjonalnie. Należy również zwrócić uwagę, iż pomimo prawnie sankcjonowanego zakazu sprzedaży alkoholu i papierosów nieletnim – duża część uczniów uważa je za towar łatwo dla nich dostępny.

Pomimo, iż problem stosowania narkotyków dotyczy głównie ludzi młodych, warto poznać, jakie są postawy dorosłych wobec tej substancji psychoaktywnej.

Spośród badanych mieszkańców gminy nieco ponad połowa (55%) nie zna w swoim otoczeniu nikogo, kto używałby narkotyków – choć pozostali wskazują na znajomość od kilku do dziesięciu osób używających narkotyki.

Warto przypomnieć, że na skali znaczących problemów w gminie narkomania zajmowała stosunkowo niską pozycję.

Duża część badanych osób posiada wiedzę na temat źródeł zaopatrywania się w narkotyki – 32% przebadanych dorosłych mieszkańców gminy wie gdzie i u kogo można je kupić.

Sięganie po alkohol w sytuacjach kryzysowych to jeden z sygnałów ryzykowanego picia alkoholu, mogącego grozić uzależnieniem. Również używanie narkotyków w takich sytuacjach nasila ich uzależniające działanie. Badani mieszkańcy gminy raczej nie są skłonni traktować alkoholu i narkotyków za dobry sposób na radzenie sobie ze stresem, choć wyniki badań wskazują na to, że pewna część mieszkańców ma w tym temat szkodliwe przekonania. Jedynie nieco ponad połowa badanych mieszkańców (64%) uważa, że nie pomagają one w kryzysie, jednocześnie 14% uzależnia to od konkretnej sytuacji. Niepokojące jest także to, że 21% badanych przyznaje, że nie posiada wiedzy na Mieszkańcy gminy są bardzo radykalni w zakresie poglądów dotyczących szkodliwości substancji zwanych dopalaczami. 97% badanych potwierdza że działanie tych produktów może być równie szkodliwe, co stosowanie narkotyków.

Zdaniem 1% badanych – używki pomagają w trudnych Narkomania, z którą boryka się współczesne społeczeństwo polskie ma obecnie nowe oblicze. Dotyczy przede wszystkim ludzi młodych, przy czym trudno jest ustalić jakąkolwiek statystyczną prawidłowość odnośnie środowisk, które są „narkomanotwórcze”. Młodzi ludzie biorący narkotyki pochodzą zarówno z rodzin biednych – jak i bogatych, pełnych i rozbitych, z małych miasteczek – i dużych miast.² Nie bez wpływu na to zjawisko pozostaje sytuacja ogólnospołeczna w Polsce. Chaos w dziedzinie aksjologicznej, brak autorytetów i ideałów – a do tego bezrobocie, brak perspektyw, trudna sytuacja materialna wielu grup społecznych – są to zawsze czynniki sprzyjające narastaniu negatywnych zjawisk społecznych.

Zwiększyła się podaż i różnorodność narkotyków na nielegalnym rynku, a tym samym ich dostępność. Zmieniły się zarówno wzory używania – jak i rodzaj najczęściej używanych substancji. Niepokojący jest fakt, że zmieniła się również ocena stosowania niektórych narkotyków, dopuszczająca używanie niektórych substancji w efekcie podążania za modą, gdzie narkotyki stają się elementem towarzyszącym zabawom młodzieży, czy wspomagają młodych ludzi w nauce.

Młodzieńcze eksperymentowanie z narkotykami sprowadza się najczęściej do doświadczeń z marihuaną, która jest najczęściej używanym przez młodzież narkotykiem.³

---

² Węgrzecka-Gilui J. ABC narkotyków. Remedium 2004, 7, s. 8-9

³ Kwiatkowski P. Propozycja nowego narzędzia do badania postawy młodzieży wobec eksperymentowania z narkotykami, W: Deptuła M. (red.). Diagnostyka, profilaktyka, socjoterapia w teorii i praktyce pedagogicznej. Wyd. UKW, Bydgoszcz 2005, s. 64

Młodzi ludzie – uczniowie szkół w gminie – stosunkowo rzadko przyznają się do doświadczeń z narkotykami. Spośród wszystkich badanych uczniów, średnio 6% uczniów przyznało, że miało kontakt z narkotykami.

Podobnie jak wśród polskiej młodzieży, w gminie Barciany najpopularniejsza jest marihuana – do jej używania przyznaje się 76% uczniów deklarujących kontakt z narkotykami. W następnej kolejności uczniowie wymieniają tzw. dopalacze, amfetaminę i ekstazy.

Okoliczności pierwszego kontaktu z narkotykami są zbliżone do inicjacji nikotynowej i alkoholowej. Spośród okoliczności wymienionych w badaniu, najlichniesza grupa uczniów (73%) wskazała na wakacje, jako inicjacji narkotykowej. Rzadziej uczniowie wymieniali wagary (9%), dyskotekę (14%) i szkołę (5%).

81% uczniów deklarujących używanie narkotyków wskazuje że sięgają po nie jedynie okazjonalnie. Pozostali deklarują częstsze sięganie po narkotyki – w sumie 14% uczniów używających narkotyków sięga po nie co najmniej kilka razy w tygodniu.

Uczniowie sięgają po narkotyki najczęściej dla towarzystwa (30%), w chwilach silnych emocji (13%), a także z przyzwyczajenia (30%) oraz z innych, nie wymienionych, powodów (48%).

Uczniowie w dużej części są przekonani, że rodzice nie wiedzą ich narkotykowych doświadczeniach, taką odpowiedź wskazało 67% biorących uczniów. Rodzice 21% mając świadomość problemu surowo interweniują, W ocenie kolejnych 4% uczniów zażywających narkotyki, rodziców ten fakt nie interesuje.

Spośród wszystkich badanych uczniów – 10% wie gdzie i u kogo można kupić narkotyki, choć jak stwierdzają badani – nie jest to już tak łatwe jak w przypadku papierosów czy nawet alkoholu.

Dla 70% badanych uczniów zakup narkotyków leży poza zasięgiem ich możliwości i jest to według nich najtrudniejsza do zdobycia substancja psychoaktywna. 4% uważa, że narkotyki są łatwo dostępnym towarem. Najłatwiej zdaniem ba narkotyki, które nie są legalnie dostępne, są najtrudniejszym do zdobycia towarem, choć jak się okazuje dla części uczniów nie jest to niemożliwe.

Uczniowie szkół w gminie zdają się mieć świadomość, iż narkotyki nie są dobrym sposobem na rozwiązywanie ich problemów.

Zdecydowana większość z nich (72%) stwierdza zdecydowanie, że narkotyki nie pomagają w sytuacjach kryzysowych.

Duży odsetek uczniów nie posiada wiedzy na ten temat (21%).

Niemniej jednak 4% młodych ludzi jest skłonna traktować narkotyki jako antidotum na swoje problemy.

Dodatkowo 3% uzależnia to od sytuacji.

39% badanych uczniów wie ogólnie, jakie są skutki ich zażywania, 32% jest w stanie wskazać ich wpływ na poszczególne funkcje organizmu, a 29% tych konsekwencji nie zna. Podobna ilość uczniów (28%) nie zna także prawnych konsekwencji posiadania narkotyków. Kary te zna 45% badanych uczniów, a 28% potrafi powiedzieć dokładnie jakie grożą za to sankcje.

Uczniowie szkół w gminie stosunkowo rzadko przyznają się do doświadczeń z narkotykami a wśród tych, którzy mieli z nimi kontakt najbardziej popularnym narkotykiem jest marihuana. Niepokojące jest to, że dla dużej grupy uczniów, zdobycie narkotyków jest możliwe przy pewnym nakładzie wysiłków. Pomimo niskiej oceny wysokiej wagi zagrożenia problemem narkomanii w badaniu dorosłych mieszkańców gminy, sami młodzi odślaniają swoje zainteresowanie eksperymentowaniem z substancjami psychoaktywnymi. Tym bardziej warto nasilić profilaktykę w tym zakresie kierowaną do uczniów.

5. Opieka nad dziećmi i młodzieżą

Aby zapewnić właściwą opiekę nad dziećmi i młodzieżą władze gminy koncentrują się między innymi na ochronie ich praw, wyrównywaniu szans życiowych, poprzez ułatwianie dostępu do oświaty i systemu ochrony zdrowia, wypoczynku.

GOPS realizuje WIELOLETNI PROGRAM „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”

Tabela 11 **Dożywianie dzieci w szkołach**

Wyszczególnienie	2013	2014	2015
Liczba dzieci ze szkół objętych programem	501	508	481
Liczba wydanych posiłków	75.434	73.774	74.820

Jak wynika z powyższej tabeli, liczba dzieci objętych pomocą w formie posiłku zmienia się w nieznacznym stopniu.

6. Osoby niepełnosprawne

Realizowana polityka gminy ma na uwadze zadania związane z usuwaniem barier uniemożliwiających osobom niepełnosprawnym pełne uczestnictwo w życiu społeczności lokalnej. Na terenie gminy działają: Stowarzyszenie Osób Niepełnosprawnych i Ich Rodzin im. Ojca Pio, oraz Stowarzyszenie Iskierka Nadziei, które zajmują się problemami osób niepełnosprawnych. Działalność stowarzyszeń wspierana jest przez samorząd gminny.

7. Osoby starsze

Polityka wobec osób starszych dotyczy potrzeb i warunków bytu ludzi starszych i ma na celu te działania, które w sposób planowy i celowy mają wpłynąć na poprawę sytuacji życiowej starszych ludzi. Służy temu system świadczeń związanych z zabezpieczeniem społecznym. Polityka społeczna zakłada działania na rzecz praw tej kategorii ludzi. Dotyczy to oświaty, kultury, ochrony zdrowia, organizacji czasu wolnego, ochrony pracy ludzi starszych, pomocy obłożnie chorym, pracy socjalnej z osobami starszymi, kształtowania odpowiednich warunków mieszkaniowych, pomocy instytucjonalnej oraz warunków materialnych seniorów. Polityka wobec osób starszych zamieszkujących teren Gminy Barciany opiera się głównie na opiece zdrowotnej.

Mając na uwadze zmiany w strukturze wiekowej ludności niezbędne jest zapewnienie specyficznych form pomocy osobom starszym, w celu jak najdłuższego utrzymania ich we własnym środowisku oraz niedoprowadzanie do marginalizacji. Tak więc w miarę potrzeb, GOPS zapewnia pomoc w formie usług opiekuńczych na rzecz osób, które z powodu wieku, choroby lub innych przyczyn wymagają pomocy osób trzecich, a rodzina nie jest w stanie tej opieki zapewnić. W roku 2015 usługi były świadczone dla 12 osób.

Po wprowadzeniu zasiłków dla opiekunów, gdzie członkowie rodziny rezygnujący z zatrudnienia mogą ubiegać się o świadczenie, sytuacja sprawowania opieki nad starszymi i niepełnosprawnymi członkami rodziny uległa nieco poprawie. Na dzień 31.12.2015r. z tej formy wsparcia korzystało 73 rodzin.

Zgodnie z ustawą, osobie wymagającej całodobowej opieki, której nie można zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych przysługuje prawo do umieszczenia w domu pomocy społecznej. Na dzień 31.12.2015r. w DPS przebywało 13 osób, za które gmina ponosiła odpłatność.

Tabela 12

Rok	Liczba osób przebywających w DPS	Odpłatność ponoszona przez gminę
2013	14	363.832,00zł
2014	13	321.645,00zł
2015	13	330.834,00zł

8. Edukacja

Od września 2000 roku gmina Barciany została podzielona na 4 obwody szkolne, w których dowożone są dzieci z okolicznych miejscowości:

Tabela 13

- **obwód Barciany:** Barciany, Gęsie Góry, Gęsiki, Gęsiniec Wielki, Stary Dwór Barciański, Taborzec, Glinka, Ruta, Gradowo, Kudwiny, Główny, Suchawa.
- **obwód Drogosze** Garbnik, Garbno, Kapławka od nr 5 do nr 10, Krelikiejmy, Kolwiny, Krymlawki, Modgarby, Radosze, Zalewska Góra, Dobrzykowo, Silginy, Skandawa, Solkieniki, Wilkowo Małe, Krzczewo, Frączkowo, Drogosze, Rzymek
- **obwód Mołtajny:** Mołtajny, Asuny, Święty Kamień, Aptynty, Arklity, Wielewo, Michałkowo, Maciejki, Piskorze, Czaczek, Rutka, Bobrowo, Markuzy, Cacki, Górki, Sławosze, Duje, Błędowo, Kotki i Momajny.
- **obwód Winda:** Winda, Dębiany, Ogródki, Niedziałki, Niedziały, Rodele, Markławka, Szaty Wielkie, Skierki, Moruny, Staniszewo, Pieszewo, Kapławka, Kiemławki Wielkie, Kiemławki Małe, Podławki, Gumniska, Pastwiska, Skoczewo, Rowy.

Według stanu na 31.12.2015r. Na terenie gminy Barciany funkcjonują 4 Zespoły Szkół w: Barcianach, Drogoszach, Mołtajnach i Windzie. Z dniem 01.09.2015r. powstało Publiczne Przedszkole Samorządowe w Barcianach wraz z oddziałami zamiejscowymi w Drogoszach, Windzie i Mołtajnach. Liczba miejsc w zespołach szkół oraz przedszkolu zaspakaja oczekiwania i potrzeby społeczne.

Tabela 14

	2015 rok
Przedszkole Samorządowe	75

Zespół Szkół w Barcianach	172
Zespół Szkół w Drogoszach	169
Zespół Szkół w Mołtajnach	158
Zespół Szkół w Windzie	147

Źródło: UG Barciany

9. Przemoc w rodzinie

Zjawisko przemocy jest trudnym tematem, często tematem tabu. Problem ten jest niejednokrotnie bagatelizowany lub występuje tzw. społeczne przrzucanie odpowiedzialności, czyli odsunięcie od siebie problemów innych ludzi. Przekonania takie prowadzą do znieczulenia na krzywdę nie tylko osób dorosłych, ale również bezbronnych dzieci i osób starszych.

Przemoc to intencjonalne działanie lub zaniechanie jednej osoby wobec drugiej, które wykorzystując przewagę sił narusza prawa i dobra osobiste jednostki, powodując cierpienia i szkody.

W Barcianach, wśród instytucji zajmujących się problemem przemocy w rodzinie oraz podejmujących działania wobec jej ofiar i sprawców wymienić należy, m. in.:

- Sąd Rejonowy w Kętrzynie,
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Barcianach,
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Kętrzynie

W 2011r. Wójt Gminy Barciany powołał Zespół Interdyscyplinarny, którego zadaniem jest przeciwdziałanie przemocy w rodzinie oraz dostępności i skuteczności pomocy rodzinom, w których dochodzi do stosowania przemocy.

Do zadań zespołu należy również dokumentowanie podejmowanych działań i ich efektów. W skład zespołu interdyscyplinarnego obligatoryjnie wchodzi przedstawiciele: jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, policji, oświaty, ochrony zdrowia, organizacji pozarządowych, kuratorzy sądowi. W skład Zespołu Interdyscyplinarnego mogą także wchodzić prokuratorzy i przedstawiciele innych podmiotów, działających na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Współpraca jednostek samorządowych, organów ścigania oraz instytucji

pozarządowych na terenie Gminy Barciany dotycząca przemocy ma na celu ograniczenie zjawiska przemocy w rodzinie do minimum oraz zapewnienie najwyższej jakości świadczonych usług osobom doświadczającym i stosującym przemoc.

Członkowie Zespołu Interdyscyplinarnego wykonują zadania w ramach obowiązków służbowych i zawodowych. Zespół działa na podstawie zawartych porozumień między Wójtem Gminy Barciany, a podmiotami, o których mowa w art. 9a ust. 3 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.

Zespół Interdyscyplinarny tworzy grupy robocze w celu rozwiązania problemów związanych z wystąpieniem przemocy w rodzinie i prowadzenia procedury „Niebieska Karta”. W 2015 roku do Przewodniczącej Zespołu Interdyscyplinarnego wpłynęło 39 Niebieskich Kart.

10. Kultura

Zadania w zakresie upowszechniania kultury i aktywności mieszkańców Gminy Barciany realizuje Gminny Ośrodek Kultury oraz Biblioteka Publiczna.

GOK prowadzi działalność kulturalną, polegającą na tworzeniu, upowszechnianiu i ochronie dóbr kultury, poprzez m.in. organizowanie zajęć, zawodów i imprez sportowo-rekreacyjnych o charakterze środowiskowym i masowym, a także promowanie sportu i rekreacji. W 2015 roku organizował:

- 1) zajęcia muzyczne, taneczne, plastyczne, wokalne i sportowe dla osób w różnych grupach wiekowych (dzieci, młodzież, dorośli);
- 2) imprezy kulturalne m.in. festyn rodzinny „Gminny Dzień Dziecka”, Dożynki Gminne, Kiermasz Bożonarodzeniowy itp.;
- 3) imprezy sportowe m.in. – Turniej Piłki Nożnej o Puchar Wójta Gminy, Turniej Piłki Nożnej szkół podstawowych.

Do zakresu działań Biblioteki Publicznej należy zaspokajanie potrzeb czytelnich, kulturalnych i informacyjnych Gminy Barciany oraz uczestniczenie w upowszechnianiu wiedzy i kultury.

11. Ochrona zdrowia

Trudna sytuacja finansowa służby zdrowia doprowadziła do likwidacji wiejskich ośrodków zdrowia. Ostatnia placówka w Windzie uległa likwidacji w 1992 roku.

W chwili obecnej na terenie gminy znajduje się jeden Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „BART-MED”, który zatrudnia:

- 1) 3 lekarzy (2 internistów, 1 pediatra)
- 2) 3 pielęgniarki

Ponadto podstawową opiekę zdrowotną dla mieszkańców gminy świadczy:

- 1) Grupowa Praktyka Pielęgniarek Środowiskowo – Rodzinnych „PANACEUM”
(2 pielęgniarki)
- 2) Gabinet stomatologiczny (stomatolog + asystentka)
- 3) Poradnia dla kobiet (ginekolog + położna)
- 4) Gabinet fizykoterapeutyczny (fizykoterapeuta)

W zakresie opieki szpitalnej mieszkańcy gminy Barciany korzystają ze szpitala w Kętrzynie. Na terenie Barcian przy ulicy Piotrowskiego funkcjonuje także jedna apteka prywatna.

Mając na uwadze poprawę stanu zdrowia mieszkańców, Wójt Gminy ogłasza otwarty konkurs ofert, który przeznaczony jest dla podmiotów świadczących usługi medyczne, w rozumieniu ustawy o zakładach opieki zdrowotnej, oraz organizacji pozarządowych.

W zakres świadczonych usług wchodzi między innymi:

- 1) objęcie opieką pielęgniarską w domu chorego osób nie spełniających kryteriów NFZ i nie objętych świadczeniami Niepublicznego Zakładu Usług Pielęgniarskich w domu chorego;
- 2) wydawanie darmowych leków, środków opatrunkowych, pieluch, podkładow itp.;
- 3) wypożyczenie sprzętu rehabilitacyjnego, prowadzenie poradnictwa w zakresie higieny i zasad opieki nad osobami starszymi i chorymi;
- 4) pośrednictwo w zakupie sprzętu rehabilitacyjnego w ramach refundacji z NFZ z dostawą i odbiorem na stacji socjalnej;

Rezultatem powyższych działań jest poprawa zdrowia i sytuacji życiowej osób starszych, chorych i samotnych, poprawa i rozszerzenie zakresu świadczeń udzielanych klientom pomocy społecznej i służby zdrowia, pomoc socjalna oraz podniesienie świadomości rodzin w zakresie potrzeb i zasad opieki nad chorymi i starszymi,

12. Bezpieczeństwo publiczne

W 2012 roku w Gminie Barciany zlikwidowano Posterunek policji. Obecnie przydzielonych jest 2 dzielnicowych, którzy urzędują w Komendzie Powiatowej Policji w Kętrzynie.

Tabela 15

Liczba przestępstw na terenie gminy za rok 2015 według kategorii

Kategoria przestępstw	Liczba
Rozboje	0
Kradzieże rozbójnicze	0
Kradzieże z włamaniem	5
Kradzieże mienia	11
Uszkodzenie mienia	3
Bójki i pobicia	0
Uszkodzenia ciała	3

III. Analiza SWOT

Analiza SWOT (Strengths Weakness Opportunities Threats) jest podstawą do zdiagnozowania i sformowania podstawowych problemów i zagadnień strategicznych. Efektywnie ukazuje mocne i słabe strony lokalnego systemu pomocy społecznej oraz przedstawia szanse i zagrożenia jakie mogą wystąpić.

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • baza edukacyjna, kulturowa i sportowa, • szeroka oferta kulturalna i sportowa, • poparcie władz lokalnych dla inicjatyw inwestycyjnych, • otwartość ośrodka pomocy społecznej i samorządu gminnego na współpracę ze środowiskiem lokalnym • opracowane i wdrażane programy dotyczące wychowania i pomocy rodzinom, • organizacja prac społeczno-użytecznych, • wspieranie przez samorząd organizacji pozarządowych działających na rzecz dzieci, młodzieży i dorosłych, • prowadzenie działań zapobiegających dysfunkcji w rodzinie, • działalność Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych: kontrole sklepów, rozpatrywanie wniosków i kierowanie na leczenie, sprawozdania z działalności komisji, • funkcjonowanie Domu Rodzinnego „MAR-KOT” oraz „Domu samotnej Matki” na terenie gminy,	<ul style="list-style-type: none"> • „starzenie się” populacji, emigracja ludzi młodych i wykształconych, • duża ilość pracy biurowej (konieczna dokumentacja) a za mało czasu na pracę socjalną w terenie, • pokoleniowe uzależnienie od korzystania z pomocy społecznej, • długa procedura skierowania osób na leczenie, • brak skutecznych działań wspierających powrót na rynek pracy osób nieposiadających kwalifikacji, • istnienie barier utrudniających udział osób starszych i niepełnosprawnych w życiu społecznym, • istnienie szarej strefy zatrudnienia, • brak mieszkań chronionych oraz niewystarczająca liczba mieszkań socjalnych i komunalnych,

<ul style="list-style-type: none"> • funkcjonowanie na terenie gminy ośrodka zdrowia, • dostępność do bezpłatnego poradnictwa specjalistycznego • szeroka oferta kulturalna i sportowa 	
<p>Szanse</p>	<p>Zagrożenia</p>
<ul style="list-style-type: none"> • funkcjonowanie Zespołu Interdyscyplinarnego, • upowszechnianie zdrowego trybu życia i aktywnego spędzenia czasu, • wzmocnienie współpracy pomiędzy instytucjami wspierającymi rodzinę, • wzrost znaczenia organizacji pozarządowych na rzecz pomocy dzieciom i młodzieży, • prowadzenie szkolnych programów profilaktycznych, • pozyskiwanie środków na zatrudnienie socjalne z programów współfinansowanych ze środków zewnętrznych, • tworzenie miejsc pracy, • pomoc finansowa, pozwalająca na tworzenie nowych miejsc pracy w usługach, • rozpowszechnienie problematyki osób niepełnosprawnych w lokalnych mediach, • uwzględnienie problemów osób starszych w procesie kształcenia i wychowywania młodego pokolenia oraz kształtowania postaw społecznych, • możliwość utworzenia klubów seniora, • stałe doskonalenie i doksztalcanie zawodowe kadry pracowniczej. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ograniczenia środków dotacyjnych, • preferowanie konsumpcyjnego trybu życia, • brak świadomości problemu i umiejętności szukania pomocy przez rodziny dysfunkcyjne, • uzależnienie rodzin od pomocy społecznej, • powiększenie się zjawiska dysfunkcji rodzinnych, • wzrost przestępczości i agresji wśród młodzieży – grupy przestępcze, • powiększająca się patologia życia społecznego, • zubożenie społeczeństwa, • obniżający się standard życia osób starszych, marginalizacja osób starszych, • pogarszający się stan zdrowia populacji mieszkańców gminy, częstsze występowanie niepełnosprawności, • wzrost liczby osób starszych, niepełnosprawnych, • brak dostatecznej bazy rehabilitacyjnej dla osób niepełnosprawnych, • bierna postawa klientów GOPS w kwestii zmiany swojej sytuacji życiowej.

IV. Adresaci strategii

Adresatami Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych są mieszkańcy Gminy Barciany, zarówno osoby samotne jak i rodziny, które wymagają pomocy w odzyskaniu sił, wiary w siebie i zdolności do samodzielnego funkcjonowania w środowisku lokalnym.

V. Cele strategii

1. Wzmacnianie trwałości rodziny i przeciwdziałanie negatywnym zjawiskom dezorganizującym życie rodzinne.

Kierunki działań:

- 1) Zapewnienie wsparcia rodzinom doświadczającym trudności w wypełnianiu podstawowych funkcji, zwłaszcza wielodzietnym, niepełnym oraz zagrożonym odebraniem dzieci i umieszczeniem w pieczy zastępczej, w postaci pracy socjalnej oraz asystentury rodzinnej.
- 2) Rozwijanie specjalistycznego poradnictwa, w tym poradnictwa rodzinnego.
- 3) Zabezpieczenie potrzeb bytowych dzieci i młodzieży (np. zabezpieczenie posiłków, stypendiów itp.).
- 4) Rozwój grup wsparcia, grup samopomocowych i edukacyjnych.
- 5) Tworzenie programów lub projektów (np. w zakresie propagowania życia rodzinnego i wspólnego spędzania czasu, zdrowego żywienia, racjonalnego gospodarowania budżetem domowym itp.).
- 6) Zintegrowanie działań na rzecz dziecka i rodziny z instytucjami i organizacjami działającymi w tej przestrzeni.
- 7) Zapewnienie dzieciom i młodzieży dostępu do alternatywnych form spędzania czasu wolnego (zajęcia sportowe, rekreacyjne, kulturalne itp.).
- 8) Inicjowanie i rozwój różnych form integracji rodzin, upowszechnianie wartości rodzinnych, promocja prawidłowego funkcjonowania rodzin.
- 9) Modernizacja i doposażenie świetlic wiejskich oraz obiektów sportowo-rekreacyjnych a także zatrudnienie osób prowadzących zajęcia (opiekunów, animatorów kultury i sportu) w celu lepszego wykorzystania zasobów gminy dla potrzeb rozwoju dzieci i młodzieży.

10) Edukacja ekologiczna mająca na celu podniesienie poziomu świadomości ekologicznej oraz kształtowanie postaw dbania o środowisko naturalne.

11) Promocja zdrowej żywności i diety, dbałości o higienę i kulturę fizyczną, a także zachęcanie do udziału w okresowych badaniach profilaktycznych mających na celu wczesne wykrywanie różnych schorzeń, w szczególności tzw. chorób cywilizacyjnych (np. cukrzyca, alergie, nowotwory), kursy pierwszej pomocy.

12) Utworzenie i rozwój sieci placówek wsparcia dziennego w formie opiekuńczej, specjalistycznej lub pracy podwórkowej (np. koła zainteresowań, kluby, świetlice środowiskowe, socjoterapeutyczne).

13) Realizacja zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych doskonalących wiedzę i umiejętności oraz rozwijających pasje i zainteresowania dzieci i młodzieży.

14) Organizacja lub udział w szkoleniach, warsztatach, kursach, studiach i wizytach studyjnych realizowanych przez podmioty zewnętrzne, dających możliwość nabywania i podnoszenia kompetencji zawodowych oraz poznawania dobrych praktyk w zakresie pracy z rodziną.

CEL 1: Wzmacnianie trwałości rodziny i przeciwdziałanie negatywnym zjawiskom dezorganizującym życie rodzinne.

Lp.	Rodzaj działania	Ramy czasowe	Realizator	Wskaźniki
1	Zapewnienie wsparcia rodzinom doświadczającym trudności w wypełnianiu podstawowych funkcji, zwłaszcza wielodzietnym, niepełnym oraz zagrożonym odebraniem dzieci i umieszczeniem w pieczy zastępczej, w postaci pracy socjalnej oraz asystentury rodzinnej.	2016-2025	GOPS	Formy wsparcia, liczba rodzin
2	Rozwijanie specjalistycznego poradnictwa, w tym poradnictwa rodzinnego.	2016-2025	GOPS, Urząd Gminy	Rodzaje wsparcia, liczba porad, liczba osób
3	Zabezpieczenie potrzeb bytowych dzieci i młodzieży (np. zabezpieczenie posiłków, stypendiów itp.).	2016-2025	GOPS	Liczba dzieci objętych wsparciem
4	Rozwój grup wsparcia, grup samopomocowych i edukacyjnych.	2016-2025	GOPS, placówki oświatowe,	Liczba tworzonych grup

5	Tworzenie programów lub projektów (np. w zakresie propagowania życia rodzinnego i wspólnego spędzania czasu, zdrowego żywienia, racjonalnego gospodarowania budżetem domowym itp.).	2016-2025	GOPS, placówki oświatowe, GOK	Liczba programów i projektów
6	Zintegrowanie działań na rzecz dziecka i rodziny z instytucjami i organizacjami działającymi w tej przestrzeni.	2016-2025	GOPS, placówki oświatowe, GOK	Liczba instytucji i organizacji, liczba wspólnych działań
7	Zapewnienie dzieciom i młodzieży dostępu do alternatywnych form spędzania czasu wolnego (zajęcia sportowe, rekreacyjne, kulturalne itp.).	2016-2025	placówki oświatowe, GOK, organizacje pozarządowe	Oferta dla dzieci i młodzieży, liczba uczestników
8	Inicjowanie i rozwój różnych form integracji rodzin, upowszechnianie wartości rodzinnych, promocja prawidłowego funkcjonowania rodzin.	2016-2025	placówki oświatowe, GOK, organizacje pozarządowe, GOPS	Liczba przedsięwzięć
9	Modernizacja i doposażenie świetlic wiejskich oraz obiektów sportowo-rekreacyjnych a także zatrudnienie osób prowadzących zajęcia (opiekunów, animatorów kultury i sportu) w celu lepszego wykorzystania zasobów gminy dla potrzeb rozwoju dzieci i młodzieży.	2016-2025	Urząd Gminy, GOK, organizacje pozarządowe	Liczba funkcjonujących świetlic
10.	Edukacja ekologiczna mająca na celu podniesienie poziomu świadomości ekologicznej oraz kształtowanie postaw dbania o środowisko naturalne	2016-2025	Placówki oświatowe, Urząd Gminy, organizacje pozarządowe	Liczba spotkań, warsztatów, konferencji
11.	Promocja zdrowej żywności i diety, dbałości o higienę i kulturę fizyczną, a także zachęcanie do udziału w okresowych badaniach profilaktycznych mających na celu wczesne wykrywanie różnych schorzeń, w szczególności tzw. chorób cywilizacyjnych (np. cukrzyca, alergie, nowotwory), kursy pierwszej pomocy.	2016-2025	Placówki oświatowe, Urząd Gminy, organizacje pozarządowe, GOPS	Liczba szkoleń, warsztatów, wykładów.
12	Utworzenie i rozwój sieci placówek wsparcia dziennego w formie opiekuńczej, specjalistycznej lub pracy podwórkowej (np. koła zainteresowań, kluby, świetlice środowiskowe, socjoterapeutyczne)	2016-2025	Placówki oświatowe, organizacje pozarządowe, GOPS	Liczba placówek, liczba uczestników

13	Realizacja zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych doskonalących wiedzę i umiejętności oraz rozwijających pasje i zainteresowania dzieci i młodzieży.	2016-2025	Placówki oświatowe, GOK, organizacje pozarządowe, GOPS	Liczba i formy zajęć, liczba uczestników
14	Organizacja lub udział w szkoleniach, warsztatach, kursach, studiach i wizytach studyjnych realizowanych przez podmioty zewnętrzne, dających możliwość nabywania i podnoszenia kompetencji zawodowych oraz poznawania dobrych praktyk w zakresie pracy z rodziną.	2016-2025	GOPS ,placówki oświatowe, organizacje pozarządowe,	Liczba i formy zajęć, liczba uczestników

2. Wsparcie osób starszych, niepełnosprawnych i przewlekle chorych.

Kierunki działań:

- 1) Zapewnienie odpowiednich form opieki osobom tego potrzebującym (usługi opiekuńcze, usługi rehabilitacyjne, domy pomocy społecznej, środowiskowy dom samopomocy) w celu jak najdłuższego utrzymania ich w środowisku zamieszkania
- 2) Praca socjalna z rodziną na rzecz wsparcia, wzmocnienia zaangażowania w pomoc i opiekę nad starszym lub niepełnosprawnym członkiem rodziny.
- 3) Współpraca z instytucjami i organizacjami działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych.
- 4) Organizacja różnorodnych form aktywności społecznej, edukacyjnej, kulturalnej i sportowej osób starszych, niepełnosprawnych i chorujących, w tym chorych psychicznie.
- 5) Realizacja akcji i imprez lokalnych służących pogłębianiu wiedzy, integracji oraz przełamywaniu stereotypów dotyczących osób starszych i niepełnosprawnych.
- 6) Zaangażowanie osób starszych w inicjatywy wolontarystyczne sprzyjające wymianie międzypokoleniowej oraz kultywowaniu tradycji i zwyczajów.
- 7) Likwidacja barier architektonicznych w obiektach użyteczności publicznej, a także w miejscach powszechnie uczęszczanych (ulice, skwery, sklepy itp.).
- 8) Upowszechnianie pomocy sąsiedzkiej oraz wolontariatu na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych.
- 9) Zapewnienie dostępu do opieki instytucjonalnej w formie pobytu w domu pomocy społecznej lub dziennym ośrodku wsparcia, udzielającym pomocy w zaspokajaniu

niezbędnych potrzeb życiowych, a także stymulującym intelektualną, psychiczną i fizyczną sprawność osób starszych i niepełnosprawnych.

Cel 2. Wsparcie osób starszych, niepełnosprawnych i przewlekle chorych.

Lp.	Rodzaj działania	Ramy czasowe	Realizator	Wskaźniki
1	Zapewnienie odpowiednich form opieki osobom tego potrzebującym (usługi opiekuńcze, usługi rehabilitacyjne, domy pomocy społecznej, środowiskowy dom samopomocy) w celu jak najdłuższego utrzymania ich w środowisku zamieszkania.	2016-2025	GOPS	Liczba osób objętych wsparciem
2	Praca socjalna z rodziną na rzecz wsparcia, wzmocnienia zaangażowania w pomoc i opiekę nad starszym lub niepełnosprawnym członkiem rodziny.	2016-2025	GOPS	Liczba rodzin/osób objętych pracą socjalną
3	Współpraca z instytucjami i organizacjami działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych.	2016-2025	GOPS	Formy działań liczba instytucji
4	Organizacja różnorodnych form aktywności społecznej, edukacyjnej, kulturalnej i sportowej osób starszych, niepełnosprawnych i chorujących, w tym chorych psychicznie.	2016-2025	GOPS, Urząd Gminy	Formy działań, liczba uczestników
5	Realizacja akcji i imprez lokalnych służących pogłębianiu wiedzy, integracji oraz przełamywaniu stereotypów dotyczących osób starszych i niepełnosprawnych.	2016-2025	GOPS, Urząd Gminy, organizacje pozarządowe	Formy działań, liczba imprez, liczba uczestników
6	Zaangażowanie osób starszych w inicjatywy wolontarystyczne sprzyjające wymianie międzypokoleniowej oraz kultywowaniu tradycji i zwyczajów.	2016-2025	GOPS	Formy działań, liczba osób
7	Likwidacja barier architektonicznych w obiektach użyteczności publicznej, a także w miejscach powszechnie uczęszczanych (ulice, skwery, sklepy itp.).	2016-2025	Urząd Gminy,	Liczba zlikwidowanych barier
8	Upowszechnianie pomocy sąsiedzkiej oraz wolontariatu na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych.	2016-2025	GOPS	Formy działań,
9	Zapewnienie dostępu do opieki instytucjonalnej w formie pobytu w domu pomocy społecznej lub dziennym ośrodku wsparcia, udzielającym pomocy	2016-2025	GOPS, Urząd Gminy	Liczba osób

	w zaspokajaniu niezbędnych potrzeb życiowych, a także stymulującym intelektualną, psychiczną i fizyczną sprawność osób starszych i niepełnosprawnych.			
--	---	--	--	--

3. Rozwiązywanie problemów uzależnień i przemocy w rodzinie

Kierunki działań:

- 1) Realizacja Gminnego Programu Profilaktyki Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.
- 2) Prowadzenie działań profilaktycznych w szkołach, prowadzenie kampanii społecznych, profilaktyka dorosłych.
- 3) Rozwój współpracy instytucji i organizacji działających w sferze przeciwdziałania uzależnieniom.
- 4) Kontynuowanie prac zespołu interdyscyplinarnego ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
- 5) Rozwój specjalistycznego poradnictwa psychologicznego, terapeutycznego /terapia indywidualna i grupowa/,
- 6) Rozwój grup wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie.
- 7) Realizacja programów korekcyjno-edukacyjnych dla sprawców przemocy w rodzinie.
- 8) Wzmocnienie współpracy pomiędzy lokalnymi instytucjami i organizacjami w zakresie monitorowania środowisk zagrożonych lub już dotkniętych przemocą, uzależnieniami, przestępczością i innymi dysfunkcjami oraz wymiany informacji oraz realizacji wspólnych programów na rzecz przeciwdziałania oraz minimalizowania dysfunkcji społecznych.

Cel 3. Rozwiązywanie problemów uzależnień i przemocy w rodzinie

L p.	Rodzaj działania	Ramy czasowe	Realizator	Wskaźniki
1	Realizacja Gminnego Programu Profilaktyki Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.	2016-2025	Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,	Wskaźniki programu

			GOPS, Urząd Gminy	
2	Prowadzenie działań profilaktycznych w szkołach, prowadzenie kampanii społecznych, profilaktyka dorosłych.	2016-2025	Placówki oświatowe, GOPS, Urząd Gminy	Liczba działań, liczba uczestników
3	Rozwój współpracy instytucji i organizacji działających w sferze przeciwdziałania uzależnieniom.	2016-2025	GOPS, placówki oświatowe, organizacje pozarządowe	Liczba instytucji i organizacji, formy współpracy
4	Kontynuowanie prac zespołu interdyscyplinarnego ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie.	2016-2025	GOPS, Urząd Gminy	Liczba rodzin objętych procedurą NK
5	Rozwój specjalistycznego poradnictwa psychologicznego, terapeutycznego /terapia indywidualna i grupowa	2016-2025	GOPS, placówki oświatowe, Urząd Gminy	Rodzaje wsparcia, liczba porad, liczba uczestników
6	Rozwój grup wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie.	2016-2025	GOPS, organizacje pozarządowe	Liczba grup, liczba uczestników
7	Realizacja programów korekcyjno-edukacyjnych dla sprawców przemocy w rodzinie.	2016-2025	GOPS, organizacje pozarządowe	Liczba edycji, liczba uczestników
8	Wzmocnienie współpracy pomiędzy lokalnymi instytucjami i organizacjami w zakresie monitorowania środowisk zagrożonych lub już dotkniętych przemocą, uzależnieniami, przestępczością i innymi dysfunkcjami oraz wymiany informacji oraz realizacji wspólnych programów na rzecz przeciwdziałania oraz minimalizowania dysfunkcji społecznych.	2016-2025	GOPS, organizacje pozarządowe	Liczba instytucji, formy współpracy

4. Zmniejszanie bezrobocia, ubóstwa i wykluczenia społecznego.

Kierunki działań:

- 1) Świadczenie pomocy finansowej, rzeczowej dostosowanej do potrzeb, zgodnie z ustawą o pomocy społecznej.
- 2) Poprawia warunków mieszkaniowych, wypłata dodatków mieszkaniowych i energetycznych.

- 3) Realizacja świadczeń rodzinnych i pomocy osobom uprawnionym do alimentów.
- 4) Rozwój pracy socjalnej na rzecz osób wykluczonych (np. motywowanie do poszukiwania i podjęcia zatrudnienia, motywowanie do podjęcia leczenia odwykowego itp.).
- 5) Współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy (np. upowszechnianie ofert pracy i informacji o szkoleniach, informacja o usługach poradnictwa zawodowego itp.),
- 6) Aktywizowanie osób zagrożonych lub dotkniętych marginalizacją poprzez udział w warsztatach, kursach i szkoleniach,
- 7) Organizowanie prac społecznie-użytecznych, robót publicznych, zatrudnienie wspieranego.
- 8) Rozwój specjalistycznego poradnictwa przede wszystkim wsparcia psychologicznego i terapeutycznego.
- 9) Wsparcie osób zagrożonych bezdomnością i bezdomnych (pomoc w opłatach mieszkaniowych, skierowanie do placówek działających na rzecz bezdomnych, lokale socjalne).
- 10) Wsparcie w tworzeniu podmiotów ekonomii społecznej.
- 11) Funkcjonowanie klubu integracji społecznej.
- 12) Utworzenie młodzieżowego klubu integracji społecznej.
- 13) Realizacja programów aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych, poszukujących pracy i nieaktywnych zawodowo.
- 14) Edukacja ekonomiczna dzieci i młodzieży oraz dorosłych realizowana w formie spotkań, warsztatów, akcji informacyjno-promocyjnych w szerokim zakresie dotyczącym m.in. gospodarowania budżetem domowym, praw konsumenckich, zaciągania pożyczek i kredytów itp.
- 15) Wspieranie rodzin w zakresie rozwiązywania problemów socjalnych, a także nabywania umiejętności prawidłowego prowadzenia gospodarstwa domowego.
- 16) Organizowanie zbiórek żywności, odzieży i innych podstawowych dóbr z przeznaczeniem dla najbardziej potrzebujących, w szczególności rodzin wielodzietnych i niepełnych zagrożonych wykluczeniem społecznym.

17) Pomoc dla osób i rodzin doświadczających trudności finansowych związanych z zobowiązaniami bieżącymi lub z przeszłości (spłacanie zaległości i długów).

18) Realizacja programów w zakresie prewencji przed utratą mieszkania, eksmisją i bezdomnością przez zwiększenie zasobu mieszkaniowego gminy o nowe mieszkania komunalne oraz lokale socjalne, a także wspieranie rozwoju różnych form budownictwa społecznego.

CEL 4 : Zmniejszenie bezrobocia, ubóstwa i wykluczenia społecznego

Lp	Rodzaj działania	Ramy czasowe	Realizator	Wskaźniki
1	Świadczenie pomocy finansowej, rzeczowej dostosowanej do potrzeb, zgodnie z ustawą o pomocy społecznej	2016-2025	GOPS	Liczba osób i rodzin objętych wsparciem
2	Poprawia warunków mieszkaniowych, wypłata dodatków mieszkaniowych i energetycznych	2016-2025	GOPS	Liczba osób i rodzin objętych wsparciem
3	Realizacja świadczeń rodzinnych i pomocy osobom uprawnionym do alimentów	2016-2025	GOPS	Liczba osób i rodzin objętych wsparciem
4	Rozwój pracy socjalnej na rzecz osób wykluczonych (np. motywowanie do poszukiwania i podjęcia zatrudnienia, motywowanie do podjęcia leczenia odwykowego itp.)	2016-2025	GOPS, komisja rozwiązywania problemów alkoholowych, zespół interdyscyplinarny	Liczba osób objętych wsparciem
5	Współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy (np. upowszechnianie ofert pracy i informacji o szkoleniach, informacja o usługach poradnictwa zawodowego itp.),	2016-2025	GOPS	Rodzaje współpracy
6	Aktywizowanie osób zagrożonych lub dotkniętych marginalizacją poprzez udział w warsztatach, kursach i szkoleniach	2016-2025	GOPS	Liczba osób objętych wsparciem
7	Organizowanie prac społecznie-użytecznych, robót publicznych, zatrudnienie wspieranego	2016-2025	Urząd Gminy, GOPS	Liczba osób
8	Rozwój specjalistycznego poradnictwa przede wszystkim wsparcia psychologicznego i terapeutycznego	2016-2025	GOPS	Rodzaje wsparcia, liczba porad, liczba
9	Wsparcie osób zagrożonych bezdomnością i bezdomnych (pomoc w opłatach mieszkaniowych, skierowanie	2016-2025	GOPS, Urząd Gminy	Liczba osób objętych pomocą, liczba

	do placówek działających na rzecz bezdomnych, lokale socjalne).			przydzielonych lokali socjalnych i mieszkań komunalnych
10.	Wsparcie w tworzeniu podmiotów ekonomii społecznej.	2016-2025	GOPS, Urząd Gminy	Liczba utworzonych podmiotów
11.	Funkcjonowanie klubu integracji społecznej.	2016-2025	GOPS, Urząd Gminy	Formy pracy, liczba uczestników
12.	Utworzenie młodzieżowego klubu integracji społecznej.	2016-2025	GOPS, Urząd Gminy	Formy pracy, liczba uczestników
13	Realizacja programów aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych, poszukujących pracy i nieaktywnych zawodowo.	2016-2025	GOPS, Urząd Gminy	Liczba programów, liczba uczestników
14	Edukacja ekonomiczna dzieci i młodzieży oraz dorosłych realizowana w formie spotkań, warsztatów, akcji informacyjno-promocyjnych w szerokim zakresie dotyczącym m.in. gospodarowania budżetem domowym, praw konsumenckich, zaciągania pożyczek i kredytów itp.	2016-2025	GOPS, Urząd Gminy, placówki oświatowe, organizacje pozarządowe	Formy działań, liczba uczestników
15	Wspieranie rodzin w zakresie rozwiązywania problemów socjalnych, a także nabywania umiejętności prawidłowego prowadzenia gospodarstwa domowego.	2016-2025	GOPS, Urząd Gminy	Formy wsparcia, liczba uczestników
16	Organizowanie zbiórek żywności, odzieży i innych podstawowych dóbr z przeznaczeniem dla najbardziej potrzebujących, w szczególności rodzin wielodzietnych i niepełnych zagrożonych wykluczeniem społecznym	2016-2025	GOPS, wolontariusze, organizacje pozarządowe	Liczba zbiórek, liczba osób które otrzymały wsparcie
17	Pomoc dla osób i rodzin doświadczających trudności finansowych związanych z zobowiązaniami bieżącymi lub z przeszłości (spłacanie zaległości i długów).	2016-2025	GOPS, Urząd Gminy	Formy wsparcia, liczba osób

18	Realizacja programów w zakresie prewencji przed utratą mieszkania, eksmisją i bezdomnością przez zwiększenie zasobu mieszkaniowego gminy o nowe mieszkania komunalne oraz lokale socjalne, a także wspieranie rozwoju różnych form budownictwa społecznego.	2016-2025	GOPS, Urząd Gminy	Liczba programów, liczba osób, liczba mieszkań
----	---	-----------	-------------------	--

VI. Źródła i ramy finansowe działań przewidzianych do realizacji w ramach strategii.

Zakłada się, że ramy finansowe Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Barciany obejmują lata 2016-2025, realizacja proponowanych celów i działań nastąpi przy wykorzystaniu następujących źródeł finansowania:

- 1) środki własne pochodzące z budżetu gminy;
- 2) środki przekazane gminie z budżetu państwa (dotacje),
- 3) środki funduszy krajowych (PFRON),
- 4) Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego 2014-2020 (RPO WiM),
- 5) projekty konkursowe w ramach środków z MPiPS,
- 6) Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014-2020,
- 7) Fundusz Pracy
- 8) Program dostarczania żywności FEAD (Europejski Fundusz Pomocy Najbardziej Potrzebującym);
- 9) innych środków pozyskanych w trakcie realizacji strategii.

VII. Monitoring i ewaluacja

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Barciany na lata 2016–2025 będzie na bieżąco monitorowana i ewaluowana. Dane o realizacji zadań wynikających ze strategii będą corocznie przedstawiane w ramach sprawozdania z realizacji zadań Ośrodka Pomocy Społecznej składanego Radzie Gminy w Barcianach. Strategia jest dokumentem uwzględniającym programy i projekty, które zostały przyjęte do realizacji bądź będą przyjęte w późniejszym terminie. Ma charakter otwarty, może być aktualizowana i udoskonalana, mogą być modyfikowane kierunki i sposoby realizacji założonych celów. Będzie służyć także do pozyskiwania funduszy na realizację projektów ze sfery społecznej. Opracowana strategia służyć ma lepszej, bardziej skutecznej i efektywniejszej realizacji działań w zakresie rozwiązywania problemów społecznych w Gminie Barciany.

Monitoring i ewaluacja zapisów strategicznych, polegające na zbieraniu i analizowaniu informacji dotyczących realizowanych bądź zrealizowanych już działań, będzie prowadzony przez podmioty realizujące strategię i współdziałające w jej realizacji. Gromadzone dane z jednej strony pozwolą zidentyfikować i rozwiązać problemy, które pojawią się w trakcie wdrażania dokumentu, oraz stwierdzić, z myślą o podjęciu działań korygujących, czy realizacja wyznaczonych działań zmierza w słusznym kierunku, z drugiej natomiast umożliwią ustalenie rzeczywistych rezultatów ich wdrożenia – czy uzyskane efekty są zgodne z przyjętymi wcześniej zamierzeniami i na co miały wpływ. Poza oceną wdrożenia zapisów strategicznych, będzie ona zawierała propozycje rozwiązań (np. programów celowych) oraz w przypadku stwierdzenia istotnych zmian społecznych lub nowych potrzeb, podjęcie działań korygujących i wszelkich prac mających na celu aktualizację obowiązującej strategii.

